XXII МЕЖДУНАРОДЕН

ФЕСТИВАЛ „МАРТЕНСКИ

МУЗИКАЛНИ ДНИ“

„ГОДИШНИТЕ ВРЕМЕНА“

Да прозвучат „Годишните времена“ на Хайдн — това е събитие за нашия културен живот. Именно така преди концерта на 21 март публиката на фестивала „Мартенски музикални дни“ в Русе — публика многобройна, твърде разнообразна в начина на слушане и оценяване, а така единодушна, шумна и настойчива в аплодисментите!... Може би единодушието се роди от най-силното, безспорно и ясно усещане, породено от тази вечер — единно движение и преживяване, могъща цялост на пъстър и прекрасен свят. Този Хайднов свят от ораторията, възникнал на границата между две велики за музиката столетия — барковия 18 и романтичния 19 век, нека признаем, обикновено свеждаме до няколко познати, приятни, почти детски непосредствени мелодии. Затова когато „Годишните времена“ се изправят пред нас реално, ние сме смаяни от това как класиката е могла да побере в себе си толкова много — и темата човек—природа, и радостното утвърждаване на битието, и високите нравствени мотиви, и редом с това (или поради това?) един твърде голям отрязък от историята на музикалната култура с нейното минало и бъдеще. В изпълнението, което прозвуча на фестивала, можеше да се долови не само познатото „триединство“, връзката между Хайдн, Моцарт и Бетховен, но и очевидни отгласи от монументалната оратория на Хендел или Бах и, нещо повече — проблясъци от онова, което после, след Хайдн, музикалната история е превърнала в музикален свят на романтизма, на Шуберт, Вебер, Вагнер.

За да усетим това богато и сложно художествено единство, далеч не е достатъчна простодушната история за сменящите се годишни времена (но тя е подчертана на слушателя с кратичък превод на текста в програмата и с грижливо изработен немски език при хора и солистите). Единството не е лесно кръжи около многото имена на изпълнителите, отпечатани с по-едри или дребни букви, около онова множество човешки дарби и воли, което се е сплело тук, за да изведе на преден план главното — голямата художествена творба.

Много от постиженията може би приемаме като нещо, което се разбира от само себе си, нещо обичайно. Разбира се, че хор „Родина“ ще пее много хубаво, знаем вече, че е изпълнявал ораториални творби. Само може би трябва да си спомним, че всяка такава творба е и стъпало на културен възход, стъпало към съзряване. И да се вслушаме в особената, сякаш двойствена роля на хора сега: той може да бъде барокова изчистен и монументален (дори женските гласове звучат като дисканти), може да бъде и буйно, почти простонародно празничен и наистина да ни отведе от „хенделовска“ атмосфера към грубовата „хохот“ в последната част, към великолепния жизнен кипеж в края на третата част. А това вече е друг „слой“ на музикалната култура, по-нов, по-близък до романтичната идея за народното начало. Именно тази висота на художествени, а не делнични, технически проблеми даде общия облик на това изпълнение на „Годишните времена“.

Знаем, разбира се, и качествата на Симфоничния оркестър на Русенската филхармония — та нали всеки фестивал е проверка и „сверка“ на оценките за него! И все пак не така често се изпълнява творба с такова времетраене и с такъв огромен диапазон от контрасти, подробности, отсенки. Така въведението на ораторията беше втурване в динамичен, решителен свят, в духа на „Бурните устреми“ на Немското просвещение. А след това мекотата, благородната звучност на струнните естествено преливаше в камерните епизоди, където незабележимо, дискретно заз вучава чембалото на И. Щиглич, а красивата изразителност на фразите при виолончелото (Б. Пенева) съперничеше на певците солисти. Тишината пред буря, всичките колкото наивни, толкова и очарователни звуци на природата в оркестъра, или пък могъщата звукопис на празника — това е твърде голям, твърде труден за обгръщане и оцветяване кръг от контрасти. Беше убедителен, ярък, очертан смело, но и точно, с мярка за границите на контраста. И нека напомним, че тази зала, в която и досега стават големи музикални събития за нашата страна, създава трудности на музикантите — в нея с усилия се създава звуково равновесие, със специално търсене и преодоляване на акустическите й „прагове“ се постига цвят.

Що се отнася до солистите-певци — те винаги ще бъдат един от основните центрове на внимание. А тук вниманието беше позасилено, защото редом с Павел Герджиков (той за нас е нещо като „стожер“ на ораториалната музика, тъй като е може би единствен сред своите събратя, който запазва и усета, и желание то си да работи в тази труд на област) се изправиха два ма съвсем млади певци — Юлия Миланова и Николай Иосифов. Дали ще издържат, ще бъдат ли достойни партньори, красиви и многообещаващи ли са гласовете им? Въпросите и очакванията бяха много, а дебютът им отговори положително. Да, и двамата издържат, остава само красивият тембър на Хана (Миланова) и лиричната изразителност на Лукас (Иосифов) да укрепнат и от двамата млади певци да се оформят нови „стожери“ като Герджиков. Този път и тримата бяха по-камерни, по-лирични, по-прилушени — а в това и единни като Симон, Хана и Лукас от тази интерпретация на „Годишните времена“.

Онова, с което именно представената трактовка на „Годишните времена“ привлича вниманието и ни кара да се замисляме и за ролята на диригента Георги Димитров, е друга мяра, заложена в самата творба — степен на симфонизъм действеност, на здрава спойка на цялото, на ясна мисъл и артистична дълбочина, обгърнали пъстрите контрасти и различните равнища. Може би за публиката на фестивала е изненада това, че Георги Димитров в такава висока степен притежава тези качества. Във всеки случай редица от изявите му до този момент дават основание да се говори за него като значителна артистична личност, а изпълнението на „Годишните времена“ на този фестивал ще бъде важен момент от биографията му на дирижент.

И накрая нека си припомним още нещо — в същност инициаторът, онзи, който започна пръв да мисли за това изпълнение, беше и. а. Васил Арнаудов. Това не е изненада. Той по начало умее да намери важна цел, голяма идея за своята работа. В тази вечер от балкона, сякаш „от високо“, той наблюдаваше цялото, можеше би и просто слушаше, покорен и подчинен като всички, или пък спасителните пръсти неволно „на ум“ дирижираха... Може би и всичко наведнъж. И все пак поразяващи са онези проницателност и непреодолима на стойчивост, с който този музикант съумява да събере и обедини силите на други музиканти, за да постигне и защити голяма художествена кауза. И този път, както неведнъж, ще се запомни именно това единство, започнало от Хайдн, хор „Родина“ и неговия диригент и превърнато в събитие на музикалната ни култура.

Киприяна БЕЛИВАНОВА